

EĞİTİM FAKÜLTELERİ MÜZİK EĞİTİMİ MÜZİK EĞİTİMİ A.B.D. ORKESTRA DERSLERİNDE SESLENDİRİLEN ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ ESERLERİNİN TESPİTİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Yrd. Doç. Dr. Gökalp PARASIZ, Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Çağdaşlaşma ve evrenselleşme yönünde kendi kültürümüze ait olan eserlere eğitim müziğinde daha fazla yer verilmesi öz kimliğimizin gelecek nesillere aktarılmasında etkin bir rol oynamaktadır. Son dönemlerde sayılarında önemli düzeyde artışlar görülen çağdaş Türk müziği eserleri ve düzenlemeleri müzik ve sanat eğitimi veren birçok kurumda seslendirilmektedir. Mesleki müzik eğitimi veren eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi anabilim dalları da bu kurumlardan birisidir, dolayısıyla müzik eğitimi anabilim dallarında çağdaş Türk müziği eserlerine orkestra derslerinde ne ölçüde yer verildiği önem arz etmektedir. Bu bağlamda araştırma, eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerindeki orkestra derslerinde seslendirilen çağdaş Türk müziği eserlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmadaki gerekli veriler; Türkiye’deki müzik eğitimi anabilim dallarında orkestra derslerini yürütmekte olan öğretim elemanlarına anket uygulaması ile orkestra derslerinde seslendirdikleri çağdaş Türk müziği eserleri tespit edilmiş, mevcut repertuarın sayı ve nitelik bakımından durumu değerlendirilmiştir.

Elde edilen verilerin sonuçları, Türkiye’de müzik eğitimi bölümlerindeki orkestra derslerinde çağdaş Türk müziği eserlerinin seslendirilme sıklığının hangi düzeyde olduğunun tespit edilmesi ve repertuarın yeterliliği açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Müzik Eğitimi, Orkestra, Çağdaş Türk Müziği, Eser Dağarcığı

1. Giriş

Türkiye’de müzik eğitimi veren kurumlardan birisi olan, eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi anabilim dalları ve programları dahilinde yürütülen orkestra dersleri, öğrencilere birlikte müzik yapmayı öğreten ve farklı kültürlerle ait müzikleri tanıtarak, kendi kültürümüzün aktarımında da önemli role sahip olan bir derstir.

Kültür, bir ulusu oluşturan bireylerin, belirli bir zaman süreci içerisinde, birbirleriyle olan ilişkilerinin, paylaşımlarının ve etkileşimlerinin ve bu etkileşimlerinin sonucunda ortak bir yaşam seklinin oluşmasıyla birlikte meydana gelen bir olgu/üründür.

Uçan’a göre geniş anlamıyla eğitim; “bilinçli, amaçlı ve istendik kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme sürecidir” (Uçan, 1994). Eğitim, kültürel birikimleri gelecek kuşaklara aktarmada çok önemli rol oynayan toplumsal bir olgudur (Albuz, 2001).

Küreselleşme ve beraberinde getirdiği olumlu ve olumsuz yönlerinin, kültür süzgecinden geçirilmesi çok önemlidir. Toplamların ve onlara ait olan kültürlerinin yaşayabilmesi ve gelişebilmesi, kendi öz değerlerine sahip çıkmaları ve bununla birlikte, dünyadaki değişim ve gelişimlere kapılarını açık tutarak, çağdaş anlamda oluşturacakları bir yapıyla gerçekleştirebilir (Parasız, 2009).

Türk Müzik Kültürü, ulusal öz yapısını koruyarak, batılaşmanın düşünsel yönü doğrultusunda çağdaşlaşma ve evrenselleşme (çoksesleşme) sürecine girmiştir. Atatürk’le birlikte ya da O’nun düşündüğü biçimiyle çağdaş-ulusal-evrensel (çoksesli) boyutlu bir kimlik temeline oturtulan Türk müziğinin, birbirlerini bütünleyen bu üç temel vazgeçilmez ölçütün ve Atatürk dinamiğinin ve (kültür müzik) düşüncesinin yapılanması altında geleceği belirlenmiştir (Budak, 2006).

Türk müziği makam dizileri kullanılarak bestelenen çoksesli müzikler, elbette “Geleneksel Türk Müziği Eseri” olmayacaktır. Bu tür yapıtlar, çağdaş Türk müziği ürünleri olarak değerlendirilmelidir. Adnan Saygun’un “Yunus Emre Oratoryosu”, Ulvi Cemal Erkin’in “Köçekçeler Süiti”, Yalçın Tura’nın “Keman Konçertosu”, Ferit Tüzün’ün “Esintiler” i, Muammer Sun ’un “Yurt Renkleri”, İlhan Baran’ın “Üç Soyut Dansı” gibi pek çok yapıt, elbette ‘geleneksel Türk müziği yapıtları’ değildir. Bu tür yapıtlar, geleneksel Türk müziği değerlerinden kaynaklanan, uluslararası müzik birikiminden yararlanan, her bestecinin kendi anlayışını yansıtan, çağdaş Türk müziği yapıtlarıdır (Sun, 2007). Buradan hareketle, günümüz bestecilerinin ve müzik öğretmenlerinin çağdaş anlamda yaratacak oldukları Türk müziği eserlerine özenle yaklaşp, bize ait olan motifleri en güzel ve en anlaşılabilir şekliyle ifade etmeleri ve kaliteyle beraber sayının hızla artırılması, önemli beklentilerden biridir.

1.1. Problem Cümlesi

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarındaki orkestra derslerinde seslendirilen çağdaş Türk müziği eserleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında, orkestra derslerinde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerini tespit etmek.

1.3. Araştırmanın Önemi

Orkestra derslerinde seslendirilen çağdaş Türk müziği eserleri ve bu eserlerin sayıca yeterlilik durumunu değerlendirip önerilerde bulunarak müzik eğitimine katkıda bulunmak. Türk Bestecileri üzerine yapılan çalışmalarda son dönemde önemli artış yaşandığı göze çarpıyor. Gittikçe öz kültürümüzü, ulusal ve geleneksel değerlerimizi yansıtan ya da Türk bestecilerine ait olan eserlerin seslendirilmesi hususunda duyarlılık güçleniyor (Antep, 2006).

2. Yöntem

Araştırmadaki veriler anket uygulaması ile elde edilmiştir. Anket, bilgi alınacak kişilerin doğrudan doğruya okuyup cevaplandıracakları bir soru listesinin hazırlanması şeklinde yapılan gözlemdir (Seyidoğlu, 1995). Yapılan çalışmanın örneklem gurubunu; 2010-2011 eğitim öğretim yılında, random tekniği ile belirlenmiş 10 üniversite ve bu üniversitelerin eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında görev yapmakta olan orkestra dersi öğretim elemanları oluşturmaktadır. Oluşturulan ankette; “öğretim elemanlarının bağlı bulundukları üniversiteler”, “mesleki hizmet süreleri”, “çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinden faydalanma düzeyleri”, “çağdaş Türk müziği orkestra eser dağarcığının yeterlilik durumu”, “çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinin seslendirilmesinde karşılaşılan güçler/sorunların düzeyleri”, “çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinin kullanılabilirlik durumu”, “orkestra derslerinde kullanılan çağdaş Türk müziği eserlerinin tespiti” ne ilişkin bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Orkestra Derslerinde Seslendirilen Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Tespitine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3.1. Ankete Katılan Öğretim Elemanlarının Bağlı Bulundukları Üniversiteleri Gösteren Bulgular ve Yorumlar

ÜNİVERSİTELER

Atatürk Üniversitesi

Gazi Üniversitesi

Harran Üniversitesi

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Niğde Üniversitesi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Pamukkale Üniversitesi

Onsekizmart Üniversitesi

Erzincan Üniversitesi

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Tablo 3.1’de görüleceği üzere, hazırlanan anket Türkiye’deki 10 üniversitede uygulanmış ve toplam 10 öğretim elemanı anket uygulamasına katılmıştır.

Tablo 3.2. Ankete Katılan Öğretim Elemanlarının Mesleki Hizmet Sürelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

YIL	f	%
21+	2	20
16-20	2	20
11-15	4	40
6-10	2	20
1-5	0	0
TOPLAM	10	100

Tablo 3.2’de elde edilen sonuçlara göre, öğretim elemanlarının mesleki hizmet yıllarına ilişkin dağılımlarına bakıldığında, 6-10 yıl arasında %20, 11-15 yıl arasında %40, 16-20 yıl arasında %20 ve 21 yıl üzeri %20 olarak tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, orkestra derslerini yürütmekte olan 10 öğretim elemanının en az 6 yıllık deneyiminin olduğu elde edilen bulgulardır.

Bu durum Türkiye’de orkestra derslerinin, tecrübeli bir kadroyla yapıldığını göstermektedir.

Tablo 3.3. Orkestra Derslerinde, Çağdaş Türk Müziği Eserlerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçenekler	f	%
Tamamen	1	10
Büyük Ölçüde	2	20
Kısmen	6	60
Çok Az	1	10
Hiç	0	0
TOPLAM	10	100

Tablo 3.3’de, ankete katılan öğretim elemanları, “Orkestra derslerinde, çağdaş Türk müziği eserlerini kullanma düzeyleri” ne ilişkin olarak %60 oranında “Kısmen”, %20 oranında “Büyük Ölçüde”, %10 oranında “Tamamen”, %10 oranında “Çok Az” düzeyinde cevap vermişlerdir. Bu durum, orkestra derslerinde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerinin, sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4. Orkestra Derslerinde Kullanılan, “Çağdaş Türk Müziği” Eser Dağılımının Sayıca Yeterlilik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçenekler	f	%
Tamamen	0	0
Büyük Ölçüde	0	0
Kısmen	5	50
Çok Az	4	40
Hiç	1	10
Toplam	10	100

Tablo 3.4’te, orkestra derslerinde kullanılan, “Çağdaş Türk Müziği Eser Dağılımının Sayıca Yeterlilik Durumu” na yönelik bulgulara; öğretim elemanlarının %10’u “Hiç”, %40’ı “Çok Az”, %50’si ise “Kısmen” cevabını vermiştir. Tablodan da anlaşıldığı gibi orkestra derslerinde kullanılan, Çağdaş Türk Müziği Eser Dağılımının sayıca yetersiz olduğunu yansıtmaktadır.

Tablo 3.5. Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerinin Seslendirilmesindeki Güçlükler / Sorunların Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçenekler	f	%
Tamamen	1	10
Büyük Ölçüde	0	0
Kısmen	7	70
Çok Az	2	20
Hiç	0	0
Toplam	10	100

Tablo 3.5’de, ankete katılan öğretim elemanları, Çağdaş Türk Müziği Keman Eserlerinin Seslendirilmesindeki Güçlükler / Sorunların Düzeyleri ’ne ilişkin olarak, %70 oranında “Kısmen”, %20 oranında “Çok Az”, %10 oranında “Tamamen” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Bu durum, çağdaş Türk müziği keman eserlerinin seslendirilmesinde orta düzeyde Güçlükler/Sorunların olduğu, görülmektedir.

Tablo 3.6. Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerinin, Orkestra Derslerinde Kullanılabilirlik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçenekler	f	%
Tamamen	1	10
Büyük Ölçüde	1	10
Kısmen	7	70
Çok Az	1	10
Hiç	0	0
Toplam	10	100

Tablo 3.6’da, Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerinin, Orkestra Derslerinde Kullanılabilirlik Durumu, %70 oranında “Kısmen”, %10 oranında “Büyük Ölçüde”, ve % 10 oranında “Tamamen” olarak cevaplanmıştır.

Çağdaş Türk Müziği orkestra eserlerinin, kullanılabilirlik durumunun orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3.7. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Seslendirilen Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Besteleyen/Düzenleyen	Eser Adı	Kullanıcı Sayısı
Erdal Tuğcular	İzmirin Kavakları, Renkler Süiti, Muğla Süiti, Gafil, Kırmızı Buğday, Kütahyanın Pınarları, Ağashar’ın Balı, Haydar	6
Ali Sevgi	Nikriz, Laçın	4
Tahsin Kılıç	Misget, Cezayir’in Hurmaları, Vardar Ovası, Üç Ayak,Körğlü, Ankara Zeybeği,Kozan Dağı	3
Veysel Arseven	Pınarın Başında Ceviz	5
Muammer Sun	İzmir’in Dağları	3
Selçuk Bilgin	Rast Peşrevi, Orkestra İçin Eserler	2
Necdet Levent	Sevi	2
Şinasi Çilden	Aydoğar Sini Sini, Yemen Türküsü	2
Cengiz Tanç	Halk Türküleri Süiti	2
Süleyman Tarman	Tavas Zeybeği, Vatan Destanı	3

Tablo 3.7. de, Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Seslendirilen Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerine İlişkin olarak, Erdal Tuğcular’a ait eserlerin 6 A.B.D. da, Veysel Arseven’e ait eserlerin 5 A.B.D. da, Ali

Sevgiye ait eserlerin 4 A.B.D. da, Tahsin Kılıç ve Muammer Sun’a ait eserlerin 3 A.B.D. da, Selçuk Bilgin, Necdet Levent, Şinasi Çilden ve Cengiz Tanç’a ait eserlerin 2 A.B.D. da seslendirildiği tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere ilişkin olarak, çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinin sayıca beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.8. Orkestra Dersi Öğretim Elemanlarının Kendi Anabilim Dallarında Seslendirdikleri Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Besteleyen/Düzenleyen	Eser Adı
Nurhan Cangal	Kırık Hava
Kadir Karkın	Kar Suyu, Büyük Cevizin Dibi, Endülüs’te Raks, Gökteki Yürek
İstemihan Taviloğlu	Beşi Biryerde (potpuri)
Ersan Çiftçi	Erzincan Halayı, Marş
Tamer Bektaş	Şark Barı, Şefonun Evi Kaleye Karşı
M. Kayhan Kurtuldu	Anadolu Çeşitlemeleri
Ali Korkut Uludağ	Devlerin Aşkı, Laferia, Gurbet, Türküm Ne Mutlu Bana, Gül- lerin İçinden
Sefai Acay	Bilalim
Süleyman Kıvrak	Süpürgesi Yoncadan
Cenan Akın	Bozkırlar Yeşerecek
Kenan Güçlütürk	Çanakkale Türküsü
Ferda Ereren	Orkestra-Bağlama ve Ses İçin Türküler (Albüm)
Turgay Erdener	Selanik Türküsü
İsmail Çetin	Efem

Tablo 3.8. Orkestra Dersi Öğretim Elemanlarının Kendi Anabilim Dallarında Seslendirdikleri Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eserlerine İlişkin olarak, Nurhan Cangal, Kadir Karkın, İstemihan Taviloğlu, Ersan Çiftçi, Tamer Bektaş, M. Kayhan Kurtuldu, Ali Korkut Uludağ, Sefai Acay, Süleyman Kıvrak, Cenan Akın, Kenan Güçlütürk, Ferda Ereren, Turgay Erdener, İsmail Çetin isimli besteleyen/düzenleyen kişilere ait eserlerin kendi A.B.D. da seslendirildiği tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

4.1. Sonuç

- Orkestra öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda orkestra derslerinde kullanılmakta olan eserlerin sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir.

- Bu eserlerin seslendirilmelerinde birtakım güçlükler/sorunlar yaşandığı öğretim elemanlarının ortak görüşüdür.
- Çağdaş Türk Müziği orkestra eserlerinin, orkestra derslerinde kullanılabilirlik durumunun sınırlı olduğu tespit edilmiştir.
- Müzik eğitimi anabilim dallarında orkestra derslerinde en çok seslendirilen çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinin; Erdal Tuğcular'a ait (10), Veysel Arseven'e ait (2), Ali Sevgi'ye ait (2), Muammer Sun'a ait (1), Süleyman Tarman'a ait (2), Tahsin Kılıç'a ait (7) eser olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Öneriler

- Sınırlı olan dağarcığın artırılması, daha çok sayıda ve nitelikli eserlerin bestelenmesi, bunun için de bestecilerin ve eğitimcilerin çağdaş Türk müziği orkestra eserlerinin üretimine ağırlık vermesi gerekmektedir.
- Orkestra ders sürecinde yapılacak olan konser etkinliklerinde çağdaş Türk müziği orkestra eserlerine daha çok yer vermesi gerekli görülmektedir.
- Bestelenen/ düzenlenen çağdaş Türk müziği eserlerinin üniversitelerin müzik eğitimi anabilim dallarında sınırlı kalmayıp herkes tarafından ulaşılabilir duruma getirilmesi önem arz etmektedir.
- Çağdaş anlamda oluşturulacak olan orkestra eserleri, kolaydan zora, bilineninden bilinmeyene ve somuttan soyuta anlayışıyla; makam, usul, form ve teknik açıdan orkestra derslerine en uygun biçimde, lisans düzeyleri de göz önüne alınarak bestelenmeli ve kullanılabilirlik durumları artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Albuz. (2001). *Viyola Öğretiminde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine İlişkin Dizilerin Kullanımı ve Bu Sistem Kaynaklı Çokseslilik Yaklaşımları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Antep. (2006). *Türk Bestecileri Eser Kataloğu*. Ankara: Çağdaş Türk Müziği Bestecilerinin Yapıtlarından oluşturulmuş Eser Listesi, Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları
- Budak. (2006). *Türk Müziğinin Kökeni- Gelişimi*. Ankara: Phoenix Yayınevi
- Parasız. (2009). *Keman Eğitiminde Kullanılmakta Olan Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Olarak Oluşturulan Hazırlayıcı Alıştırmaların İşgörsellik ve Etkililik Yönünden İncelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Seyidoğlu.(1995). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Yayınları
- Sun. (2007). *Türk Müziği Makam Dizileri*. Ankara: Sun Yayınevi
- Uçan. (1994). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ